

Загальні питання

УДК 355.351

В.О. Євсєєв, О.В. Лисенко

Академія внутрішніх військ МВС України, Харків

ПІДХОДИ ДО РОЗПОДІЛУ ОБМЕЖЕНИХ РЕСУРСІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ВНУТРІШНІМИ ВІЙСЬКАМИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Проаналізовані відомі підходи до розподілу обмежених ресурсів при організації охорони важливих державних об'єктів в особливий період. Запропонований підхід до розподілу обмежених ресурсів на основі залежності захищеності об'єктів від чисельності сил та засобів охорони.

Ключові слова: охорона важливих державних об'єктів, особливий період, обмежені ресурси.

Вступ

Постановка проблеми. На підставі вивчення, узагальнення та аналізу досвіду сучасних війн представляється можливим сформулювати ряд притаманних їм рис, однією з яких є вплив на важливі об'єкти противника [1] з метою їх повного знищення або часткового руйнування, що в свою чергу може привести до підриву воєнної та економічної могутності держави, виникнення гуманітарної катастрофи.

Слід зазначити, що характер сучасних загроз безпеці об'єктів кардинально змінився. Виник цілий ряд нових загроз, які ще кілька років тому вважалися малоймовірними або малозначущими. Зовсім іншим став склад протиборчих сил. Змінилися засоби, які можуть використовуватися для реалізації загроз [2].

Також можливо підрозділи та частини, які брали під охорону в особливий період важливі державні об'єкти (ВДО), будуть укомплектовані мобілізаційними ресурсами в не повному обсязі.

З огляду на це, завдання охорони та оборони ВДО, які підлягають охороні силами внутрішніх військ (ВВ) в особливий період, в умовах виникнення нових загроз та обмеженості ресурсів є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми організації охорони ВДО та розподілу обмежених ресурсів між об'єктами охорони свого часу й у різних країнах займалися такі фахівці, як Д. В. Павлов, І. Ф. Ролін, І. А. Ушаков, А. В. Бочков [3 – 5] та інші науковці. Однак, підходи до розподілу обмежених ресурсів при організації охорони ВДО, які висвітлені в їх роботах залишаються недостатньо вивченими та потребують доопрацювання.

Мета статті – проаналізувати відомі підходи до розподілу обмежених ресурсів при організації охорони важливих державних об'єктів внутрішніми військами в особливий період та запропонувати під-

хід до розподілу обмежених ресурсів на основі залежності захищеності об'єктів від чисельності сил та засобів охорони.

Виклад основного матеріалу

У разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну встановленим порядком може бути оголошена мобілізація чи введений правовий режим воєнного стану на всій території держави або в окремих її місцевостях, після чого настає особливий період.

З настанням особливого періоду може бути введена в дію система територіальної оборони (ТрО), до виконання завдань якої залучаються військові формування, ряд органів, сил та установ.

Одним з основних завдань ТрО є охорона та оборона ВДО і комунікацій.

Одним з суб'єктів охорони ВДО в системі ТрО є ВВ МВС України.

Аналіз війн останніх десятиріч показує, що коло сучасних загроз безпеці ВДО стало ширшим. Суб'єктами нападів можуть бути терористи, організовані злочинні групи, особи з антиурядовими настроями тощо. Цей перелік істотно розширюється під час збройних конфліктів, де учасниками нападів виступають [2]:

- підрозділи сил спеціальних операцій іноземних держав;
- незаконні збройні формування;
- невеликі терористичні групи;
- загони самооборони (так звані повстанці);
- винищувальні формування, створені на релігійному підґрунті;
- загони найманців.

В збройних конфліктах в Росії, Лівії та Сирії діючим військам протистояли нерегулярні формування, створені на релігійному та політичному підґрунті.

Додатково на боці цих нерегулярних формувань виступали загони найманців та терористичні групи.

Для досягнення своїх цілей нерегулярні формування широко використовують диверсійні та терористичні дії, максимально застосовують партизанські методи боротьби [6].

Зараз функція забезпечення безпеки ВДО в особливий період покладена на систему охорони та систему оборони. Ряд спеціалістів вказує на те, що завдання оборони ВДО в особливий період будуть виконувати військові частини та підрозділи Збройних Сил. Причиною цього є відсутність сил та засобів у підрозділів охорони ВВ для побудови системи оборони. Саме тому основою функцією частин та підрозділів ВВ в особливий період є функція охорони.

Існуючі способи охорони об'єктів не розраховані на розширення переліку загроз безпеці ВДО, застосування противником непритаманних регулярним військовим формуванням методів та способів ведення збройної боротьби, застосування противником сучасних засобів ведення розвідки, озброєння, можливістю часткового комплектування в особливий період підрозділів та військових частин ВВ мобілізаційними ресурсами.

З метою виконання покладених на неї функцій, система охорони використовує ряд ресурсів: людські (трудова) – особовий склад, матеріальні – засоби (інженерно-технічні засоби охорони, зброя, бойова та інша техніка і т.п.). Основоположним ресурсом системи охорони є особовий склад, так як без нього неможливо уявити нормальне функціонування системи.

Однією з проблем, з якою може зіткнутися командир в своїй діяльності є обмеженість ресурсів.

Обмеженість ресурсів – це економічне поняття і воно є первинним зі зводу принципів, на яких базується економічна теорія. Сутність принципу полягає в констатації того, що всі ресурси, які необхідні для нормального функціонування системи, не можуть бути вільно відтворені в будь-яких необхідних кількостях в певний період часу.

З проблеми обмеженості ресурсів витикає проблема їх розподілу.

Система охорони ВДО розрахована на функціонування в умовах забезпечення мобілізаційними ресурсами в повному обсязі. Існує можливість часткового комплектування в особливий період підрозділів та військових частин мобілізаційними ресурсами. Це обумовлено такими чинниками:

- скорочення військових комісаріатів у зв'язку зі зменшенням обсягу мобілізаційної роботи у мирний час та переходом від армії мобілізаційного типу до більш компактних, боєздатних та мобільних Збройних Сил [7];

- хронічне недофінансування потреб на проведення мобілізаційної підготовки (звичайно це негативно впливає на рівень підготовки працівників мо-

білізаційних органів та мобілізаційного людського ресурсу);

- неефективність мобілізаційної системи комплектування частин і з'єднань через військові комісаріати, яка була успадкована ще від Радянської Армії (аналіз зборів, які були проведені ще у 1987 році в Сухопутних військах показав, що мобілізаційні навчання з укомплектування особовим складом були зірвані: два полки Сибірського і Забайкальського військових округів замість належних трьох дів розгорталися майже три місяці, при цьому відсоток розбіжностей по військово-обліковим спеціальностям склав 80%) [8];

- низький рівень військово-патріотичного виховання населення (лише 52% українців готові зі зброєю в руках захищати країну) [9];

- високий рівень трудової міграції (за межами України працює 6,5 мільйонів громадян країни, що складає більше 14% від загальної кількості населення) [10];

- складна демографічна ситуація в державі (Україна посідає друге місце серед держав світу за рівнем смертності та має найнижчий у світі природний приріст населення) [11].

Також слід враховувати те, що частина мобілізаційних транспортних та матеріальних ресурсів, які знаходяться на використанні та зберіганні у підприємствах, установах, організаціях і військах морально та фізично застаріла.

Постає питання: як командир, в умовах швидкоплинності обстановки, обмеженості в часі для прийняття рішення, великого фізичного та морального напруження, зростання ціни помилки управлінського рішення, обмеженості ресурсів організувати охорону одночасно всіх об'єктів, що підлягають охороні ?

Недостатність ресурсів безсумнівно негативно вплине на захищеність об'єктів. На теперішній час в існуючих нормативно-правових актах України не визначено поняття захищеності об'єкта. Під захищеністю об'єкта розуміється здатність системи охорони протистояти загрозам безпеці об'єкта із збереженням можливостей останнім виконувати свої основні функції в будь-яких умовах обстановки. Показником захищеності об'єкта може бути ймовірність затримання силами охорони противника, який намагається проникнути на територію об'єкта.

Крім достатності сил та засобів охорони, характеру загрози на захищеність об'єкта впливає ще ряд чинників, наприклад:

- характеристика об'єкта;
- побудова системи охорони та інші.

Одним з підходів до розв'язання проблеми розподілу обмежених ресурсів при організації охорони важливих державних об'єктів внутрішніми військами в особливий період є розроблення науково-методич-

ного апарату, який би надав можливість раціонально розподілити наявні сили і засоби між об'єктами охорони. В існуючих методиках розрахунку необхідної кількості сил та засобів для охорони ВДО та їх розподілу по об'єктам охорони не враховується впливу чисельності сил та засобів на захищеність об'єктів.

Встановлення залежності захищеності об'єктів, що беруться під охорону ВВ в особливий період, від чисельності сил та засобів, що залучаються до їх охорони, надасть можливість раціонально розподілити наявні сили та засоби між об'єктами та організувати охорону одночасно всіх об'єктів.

Відмова від охорони деяких з об'єктів у зв'язку з обмеженістю сил та засобів мало ймовірно з міркувань їх значущості для економіки та обороноздатності держави, забезпечення життєдіяльності населення, техногенної небезпечності деяких з них.

Іншим підходом до розподілу обмежених ресурсів при організації охорони важливих державних об'єктів в особливий період є розподіл об'єктів охорони на категорії на основі визначення припустимих рубежів проникнення противника на територію об'єкта та досягнення їм мети проникнення (нападу). Нажаль, питання розподілу ВДО на категорії за вищевказаним принципом розроблено недостатньо. Це питання потребує більш глибокого вивчення та є предметом окремого дослідження.

Висновок

Отже, існує декілька підходів до розподілу обмежених ресурсів при організації охорони важливих державних об'єктів внутрішніми військами в особливий період. Одним з них є розподіл наявних ресурсів між системами охорони ВДО на основі залежності захищеності об'єктів від чисельності сил та засобів охорони. Такий підхід надасть можливість швидко прийняти раціональне управлінське рішення щодо організації охорони одночасно всіх ВДО.

Список літератури

1. Рогов, Г. В. *Характерні риси сучасних війн* [Електронний ресурс] / Г.В. Рогов // Незалежний військовий

огляд: щотижневий додаток до Незалежної газети – М., 2007. – Режим доступу: <http://nvo.ng.ru/concepts/2007-12-07/5 wars.html>.

2. *Воєнна безпека держави: сутність, структура та шляхи забезпечення на сучасному етапі* [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І.К. Макаренко, В.С. Морозов. – М. : РАГС, 2003. – Режим доступу: <http://www.vrazvedka.ru/main/editor/makarenko.html#13>.

3. Павлов, Д.В. *Основи методики оцінки контртериторіального компонента системи охорони АЕС* [Текст] / Д.В. Павлов, І.Ф. Ролін // *Честь і закон*. – 2005. – № 4. – С. 22.

4. Ushakov, I. A. *Counter-terrorism: protective resources allocation* [Text] / I.A. Ushakov // *E-journal "Reliability: Theory & Applications"*. – 2006. – No 2. – P. 63 – 70.

5. Bochkov, A. V., Ushakov, I. A. *Sensitivity analysis of optimal counter-terrorism resources allocation under subjective expert estimates* [Text] / A.V. Bochkov, I.A. Ushakov // *E-journal "Reliability: Theory & Applications"*. – 2007. – No 2 (Vol.2). – P. 78 – 85.

6. Драфт, О. *Аналіз дії терористичних бандформувань в Сирії та рекомендації щодо їх нейтралізації* [Електронний ресурс] / О. Драфт // *Abkhazian network news agency*. – Режим доступу: <http://anna-news.info/node/7588>

7. *Уряд оптимізував функціонування системи військових комісаріатів* [Електронний ресурс] / Управління преси та інформації Міністерства оборони України. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=news&sub=read&id=29461>.

8. Канчуков, С. *Мобілізаційного компонента - сучасні підходи* [Електронний ресурс] / С. Канчуков. – Режим доступу: <http://www.iarex.ru/articles/33590.html>.

9. Вишневецький, М. *Українські патріоти не готові захищати Батьківщину* [Електронний ресурс] / М. Вишневецький // *Інтернет - видання Українська правда*. – Режим доступу: <http://www.delfi.ua/news/daily/society/ukrainskie-patrioty-ne-gotovy-zas-chischat-rodinu.d?id=1523009>.

10. *Скільки українців працює за кордоном* [Електронний ресурс] / *Інтернет – газета Інтерпретація.ua*. – Режим доступу: <http://joff.ucoz.ru/blog/skolko ukr aincev rabotaet za rubezhom/2011-10-03-1013>.

11. *Україна посіла друге місце в світі за рівнем смертності* – ЦРУ [Електронний ресурс] / *TCH телеканалу 1+1*. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/ukrayina/ukrayina-zanyalatoroe-mesto-v-mire-po-urovnyu-smernosti-cru-310528.html>.

Надійшла до редколегії 12.11.2013

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

ПОДХОДЫ К РАСПРЕДЕЛЕНИЮ ОГРАНИЧЕННЫХ РЕСУРСОВ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ ОХРАНЫ ВАЖНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОБЪЕКТОВ ВНУТРЕННИМИ ВОЙСКАМИ В ОСОБЫЙ ПЕРИОД

В.О. Евсеев, А.В. Лысенко

Проанализированы известные подходы к распределению ограниченных ресурсов при организации охраны важных государственных объектов в особый период. Предложен подход к распределению ограниченных ресурсов на основе зависимости защищенности объектов от численности сил и средств охраны.

Ключевые слова: охрана важных государственных объектов, особый период, ограниченные ресурсы.

APPROACHES TO THE ALLOCATION OF LIMITED RESOURCES DURING THE ORGANIZING OF THE PROTECTION OF KEY INFRASTRUCTURES BY INTERIOR TROOPS IN A SPECIAL PERIOD

V.A. Evseev, O.V. Lisenko

Analyzed known approaches to the allocation of limited resources during the organizing of the protection of key infrastructures in a special period. Proposed the approach to the allocation of limited resources on the basis of the dependence of the protection of the key infrastructures from the amount of manpower and material.

Keywords: protection of key infrastructure, special period, limited resources.